

DAİŞ ve SURIYE İÇ SAVAŞINDA DAİŞ'İN ROLÜ

Ersin Aksoy

Sakarya Üniversitesi, Ortadoğu Enstitüsü

Ortadoğu Çalışmaları

Doktora Adayı

ersin.aksoy2@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Suriye'de devam eden iç savaşta birçok farklı yapıda yerel aktörler ortaya çıkmıştır. Bu aktörler arasında kendini devlet olarak gören ve hem muhalif gruplarla hem de rejim ile savaşan DAİŞ en çok ön plana çıkan örgütlerden biri olmuştur. ABD'nin Irak işgali sonrası Irak'ta güçlenen ve o dönemde el-Kaide'ye bağlı olan DAİŞ, Suriye iç savaşının doğurduğu kaos ortamıyla beraber Suriye'ye geçerek oradaki etkinliğini artırmıştır. DAİŞ Sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanarak ve gerçekleştirdiği propaganda ile birçok yabancı savaşının örgüte katılımını sağlamıştır. DAİŞ, Suriye'de sadece yerel aktörle mücadele etmemiş aynı zamanda Suriye dışında da birçok ülkeye intihar saldırılarında bulunarak küresel ve bölgesel güçlerin Suriye politikasının şekillenmesine büyük etki etmiştir. 2014 yılı itibarıyla ABD öncülüğünde DAİŞ'e karşı koalisyon oluşturularak hava saldırıları gerçekleştirilmiştir. Örgüte karşı Bir taraftan hava saldırıları düzenlenirken diğer taraftan Suriye'de ki bazı muhalif gruplar organize edilerek DAİŞ'e karşı mücadele edilmektedir. Bu saldırılar neticesinde Örgüt büyük zayıflar vermiş olsa da hala Suriye'deki etkinliğini korumaktadır. Bu makale de, DAİŞ'in Suriye iç savaşındaki rolü (İdeolojisi, Kullandığı yöntem ve diğer gruplarla olan ilişkileri) açıklanmaya çalışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: DAİŞ, Suriye İç Savaşı, Muhalif gruplar, Rejim, el-Kaide

DAESH AND THE ROLE OF DAESH IN SYRIA CIVIL WAR

Abstract

Many local actors of different structures has emerged in the ongoing civil war in Syria. These actors include ISIS which has been one of the most prominent organizations fights against both the regime and other opposition groups and positions itself as a sovereign state. Following the US invasion of Iraq, ISIS which was a part of Al-Kaida in this period has strengthened its position in Iraq and thanks to the chaotic situation caused by the civil war, moved to Syria and intensified it's effectiveness. By using social media effectively and making effective propoganda, ISIS succeeded to include a lot of new foreign members to the organization. ISIS has fought not only with local actors in Syria but it also carried out suicide attacks in many different countries and made great influence on the policies of regional and global powers towards Syria. As of 2014, a coalition led by US has been formed and begun to carry out air strikes against ISIS. The coalition has been fighting against ISIS in Syria, by carrying out air strikes on the one hand, and by organizing some opposition groups on the other hand. Although as a result of these attacks the ISIS has suffered heavy loses, it still maintains its activities in Syria. In this article has been tried to explain the Role of DAESH (DAESH'ideology, the Method used and Its relations with other groups) in Syria civil war.

Key words: ISIS, Syria Civil War, Oppositions groups, Regime, Al-Kaida

GİRİŞ

Mart 2011 tarihinde Suriyelilerin özgürlük talepleri ile başlayan halk ayaklanması, rejimin gösterileri şiddet yolu ile bastırması, Suriye'nin jeopolitik önemi nedeniyle çok sayıda ülkenin müdahil olması ve Suriye toplumunun heterojen yapısı gibi faktörlerin etkisiyle kanlı bir iç savaşa dönüşmüştür. İç savaş tam bir kördüğüm halini almış ve ilk aşamada komşulara yayılma etkisi gösteren Suriye iç savaşı, Ortadoğu güvenliğini giderek artan oranda tehdit etmeye başlamıştır. Diğer taraftan iç savaşın bölgede tetiklediği güvenlik sorunu, Suriye'deki istikrarsızlığı da besler hale gelmiştir.¹ Hala devam eden iç

¹ Oytun Orhan, Suriye İç Savaşı ve Ortadoğu'da Güvenlik, Ortadoğu Analiz, Cilt:6, Sayı:63, Temmuz-Ağustos 2014, Ss.36 (36-39)

savaş süresince birçok farklı yapıda aktör ortaya çıkmıştır. Hedef ve yöntemleri birbirinden farklı olan bu aktörler içerisinde en etkin örgütlerden biri de DAİŞ'tir.

DAİŞ, son zamanlarda Suriye bağlamında sık sık gündeme gelmektedir. Kuruluş itibariyle Irak'a ait bir fenomen olan DAİŞ, 2013 senesi itibariyle hızlıca Suriye'deki çatışmalara dahil olmuş, profili ve icraatları sayesinde de kısa sürede Suriye gündemindeki yerini merkezileştirmiştir. DAİŞ, Suriye'deki diğer silahlı gruplardan savaşçı profili, askeri öncelikleri, muhalif gruplarla ve rejimle ilişkileri ve uluslararası bağlantıları açısından farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıklar, DAİŞ ile alakalı analizler için bir taraftan kolaylık, diğer taraftan da zorluk sağlamaktadır.²

El-Kaide içerisinde ki Zerkavi ekolünün yöntemini benimseyen DAİŞ, 2013 yılında "Irak ve Şam İslam Devleti" adı altında kuruluşunu ilan etti. DAİŞ 2013 yılından sonra el-Kaide'den bağımsız olarak hareket eden bir örgüt olması ile birlikte iki örgüt arasındaki bazı ideolojik farklılıklar belirgin hale gelmiştir. Bugün Suriye'de el-Kaide'yi temsilen hareket eden el-Nusra ve DAİŞ arasındaki temel farklılıklar her ne kadar 2013 yılında ortaya çıkmış gibi gözükse de araştırmacılara göre ideolojik ve yöntem açısından iki örgütün ayrışması 2004 yılına kadar götürülebilir. Birçok ülke tarafından terör grubu olarak görülen DAİŞ şiddeti bir yöntem olarak benimsemiş ve Suriye'deki hem muhalif gruplar hem de rejim dâhil kendisine itaat etmeyen bütün gruplarla savaşmaktadır.

DAİŞ hedefini Suriye ile sınırlı tutmamakta ve birçok farklı ülkeye intihar saldırıları düzenlemektedir. 2014 yılından itibaren ABD öncülüğünde koalisyon güçleri Suriye'de DAİŞ'e karşı hava saldırıları düzenlemektedir. DAİŞ ise hem ABD karşıtlığını hem de yapı bozumuna uğrattığı dini kavramları kullanarak yabancı savaşçıları bünyesine katılmasını sağlamaktadır. DAİŞ sosyal medyayı da oldukça etkin bir şekilde kullanmaktadır. Ayrıca yayımladıkları dergilerle de örgüte katılımı artırma amacı içindedirler. Suriye'nin şu anki içinde bulunduğu durum göz önünde bulundurulduğunda kısa vadede DAİŞ tehdidinin yok edilmesi pek mümkün gözükmemektedir.

1.DAİŞ'in Ortaya Çıkış Süreci

DAİŞ'in kökleri 1999 yılında, Ürdünlü Ebu Musab el Zerkavi tarafından kurulan Cemaat'ul el-Tevhid ve'l Cihad'a (CTC) dayanmaktadır.³ Zerkavi, kısa sürede ülkeye (Irak'a) yabancı savaşçıların girişini sağlamıştır. Afganistan'da iken Usame bin Ladin'in kurduğu yapı Zerkavi'yle irtibata geçmiş ve birlikte hareket edilmeye başlanmıştır. Burada ABD güçlerine karşı savaşmak için gelenlerin bir kısmı Afganistan, Çeçenistan, Bosna, Keşmir gibi cephelerde daha önce savaşmış olan tecrübeli savaşçıları iken, diğer bir kısmı ise Arap ve İslam dünyasının dört bir tarafından ilk "cihadi" deneyimini yaşayacak olan gençlerden oluşmaktadır. Kısa sürede Irak'a yüzlerce savaşçı girerek bu gruba katılmaya başlamıştır⁴

2004 yılına gelindiğinde Zerkavi, El-Kaide merkezine direk olarak biatını (bağlılığını) açıklayarak grubun adını *Tanzim el-Kaide fi Bilad er-Rafideyn* (İki Nehir Arası El Kaide/ Irak-Mezopotamya El Kaidesi) olarak değiştirmiştir. Bu süreçte, kısaca "Irak El Kaidesi" (IEK) diye anılan grup, gücünün zirvesine ulaşmış ve ABD ile işgal güçlerine karşı çok büyük saldırılar gerçekleştirmeye başlamıştır.⁵ 2006 Haziran'da ise Zerkavi'nin ABD güçleri tarafından bir operasyon sonucu öldürülmesi ile örgüt yeni bir döneme geçmiştir. Irak El-Kaidesi dâhil olmak üzere bazı Sünni grupları da içine alarak oluşturulan Mücahitler Şura Konseyi dönüşüm geçirerek Irak İslam Devleti adını almıştır. Irak İslam Devleti'nin (İİD) ilanı, El-Kaide merkezine danışılmadan yapılan bir eylem olarak Irak ile merkezin arasında ileride yaşanacak kopukluğun ilk örneklerinden biri olmuştur. Yeni örgütün başına ise Ebu Ömer El-Bağdadi getirilmiştir.⁶

18 Nisan 2010'da Irak güvenlik güçlerinin ABD destekli operasyonu sonucunda Irak el-Kaidesinin lideri olan el-Mısri ve (Ebu Ömer) el-Bağdadi, Selahaddin vilayetinde, öldürülmüştür. İİD'nin lider kadrosunda tekrar bir değişiklik meydana gelmiş ve liderliğe Ebu Bekir el-Bağdadi

² Ufuk Ulutaş ve Halid Hoca, Suriye Devrim mi? Bölünme mi?, SETA Analiz, Sayı:95, Mart 2014, Ss.19

³ Ahmed S. Hashim, From Al-Qaida Affiliate to The Rise Of The Islamic Caliphate: The Evolution Of The Islamic State Of Iraq And Syria (ISIS), RSIS Nanyang Technological University, December 2014, P. 2

⁴ Can Acun, Neo el-Kaide: Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD), SETA Perspektif, Sayı:53, Haziran 2014, Ss. 3

⁵ Acun, Neo el-Kaide..., Ss. 2

⁶ Recep Tayyip Gürlü ve Ömer Behram Özdemir, İŞİD: Irak'ta Yerli Suriye'de Yabancı, Ortadoğu Analiz, Temmuz-Ağustos 2014, Cilt: 6, Sayı: 63, Ss. 59 (58-61)

geçmiştir.⁷ 2011 yılı Aralık ayında ABD askerlerinin Irak'tan tamamen çekilmesi, Maliki'nin Sünniler üzerindeki baskısını iyice artırması sonucu bazı Sünnilerin el-Kaide'ye tekrar yakınlaşması ve Suriye'de yaşanan olayların iç savaşa doğru evrilmesi nedeniyle oluşan güç boşluğundan faydalanan İİD'nin hem militan sayısında hem de eylem sayılarında artış görülmüştür. İİD lideri Ebubekir Bekir el-Bağdadi Nisan 2013'te yayınladığı mesajda, Nusra Cephesi ile birleşerek örgütün adının "Irak ve Şam İslam Devleti" (İŞİD) olarak değiştirildiğini duyurmuştur.⁸ Daha sonra bu açıklama el-Nusra lideri Ebu Muhammed el-Cevlani ve el-Kaide lideri Zevahiri tarafından yalanlandı.⁹ Bunun yanında Ebubekir el-Bağdadi'nin Nusra Cephesi'ni kendilerine ilhak etme girişimi de Nusra liderlerini bu boyunduruktan kurtulmak için hızlıca ez-Zevahiri'ye biat etmeye sevk etmiştir. Fakat bu karar halkın kendilerine olan sempatisinin sarsılmasına ve Nusra saflarında bir yarıklık oluşmasına neden olmuştur.¹⁰

Tablo 1: DAİŞ/İŞİD'in Oluşum Süreci

Örgüt	Tarih	Kurucu Liderleri
Cemaat'ul el-Tevhid ve'l Cihad	1999-2004	Ebu Musab el Zerkavi
İki Nehir Arası El Kaide/İrak-Mezopotamya El Kaidesi	2004-2006	Ebu Musab el Zerkavi
Mücahitler Şura Konseyi	2006	Ebu Hamza el-Muhacir
İrak İslam Devleti	2006-2013	Ebu Ömer el-Bağdadi
İrak ve Şam İslam Devleti	2013-2014	Ebu Bekir el-Bağdadi
İslam Devleti	2014-	Ebu Bekir el-Bağdadi

El-Kaide lideri Zevahiri bu iki grup arasında ki bölünmeyi kınayarak gerginliği bastırmayı denedi ve her grubun kendi eylem alanlarıyla, DAİŞ'in Irak'ta ve El-Nusra'nın ise Suriye'de, ilgilenmesini istedi. Zevahiri resmi ve uzlaştırıcı tavır takınmasına rağmen, verdiği mesajda Ebubekir el-Bağdadi'nin ihtiraslarına açık bir şekilde sitem ediyordu. Bu hareket ise karşılıksız kaldı ve El kaide'ye bağlı "cihat" güçlerinin hem Suriye ve Mezopotamya'da hem de Levant sınırları içinde yaşadığı anlaşmazlıkların açık bir mücadeleye dönüşmesine sebep olarak bu güçlerin bölünmesine doğru evrildi¹¹

Birçok başarısız arabuluculuk ve yüzlerce savaşının ölümünden sonra bu anlaşmazlık el-Kaide'nin resmi olarak DAİŞ'i tanımadıklarını açıklamasıyla sonlandı.¹²

DAİŞ bugün El Kaide'nin küresel çapta sahip olduğu desteği kendi saflarına çekmeye çalışmaktadır. El Kaide'nin diğer kollarından biat almaya çalışarak onları kendi grubuna katma girişimleri olmuştur. Ürdün'de Selefi akımın Ebu Muhammed Makdisi ve Ebu Katade gibi Filistin

⁷ Recep Tayyip Gürlü ve Ömer Behram Özdemir, El-Kaide'den Post-Kaide'ye Dönüşüm: İŞİD, Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, Mayıs 2014, Ss. 119 (113-155)

⁸ Gürlü ve Özdemir, El-Kaide'den Post-Kaide'ye..., Ss. 119

⁹ Aaron Y. Zelin, The War between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement, The Washington Institute for Near East Policy, June 2014, Ss. 4

¹⁰ Abdurrahman el-Hac, Suriye'de Selefilik ve Selefiler, Beşir Musa Nafi ve Diğerleri (Ed). Arap Dünyasında Selefilik ve Selefi Hareketler, Çev: Nurullah Çakmaktaş, Yarı Yayınları, İstanbul, 2016, Ss. 133

¹¹ Andrea Plebani, The unfolding legacy of al-Qa'ida in Iraq: from al-Zarqawi to the new Islamic Caliphate, New (and old) patterns of jihadism: al-Qa'ida, the Islamic State and beyond, Andrea Plebani (ed), Istituto per gli Studi di Politica Internazionale (ISPI), Milan, 2014, Ss. 13

¹² Andrea Plebani, a.g.m, Ss.13

kökenli anahtar isimleri, Nusra Cephesi'ni desteklemiş; Mağrip'teki cihatçı liderlerden Hasan Kettani, DAİŞ'e karşı Nusra'nın yanında yer aldığını açıklamıştır.¹³

DAİŞ'in sahip olduğu militan sayısına bakıldığında ABD Merkezi Haber alma Teşkilatı (CIA), DAİŞ terör örgütü militanlarının sayısına ilişkin tahminlerini güncelleyerek, örgütün bu iki ülkede 20 bin ila 31 bin 500 savaşçı toplayabileceğini belirtti. CIA Sözcüsü Ryan Trapani, yaptığı açıklamada, yeni istihbarat değerlendirmelerine göre DAİŞ'in Irak ve Suriye'de 20 bin ila 31 bin 500 savaşçı toplayabileceğinin tahmin edildiğini, daha önceki tahminlerinde ise bu sayının 10 bin olduğunu bildirdi.¹⁴

Yabancı militanların yoğunlukla görüldüğü DAİŞ terör örgütünün yönetim kadrosunda da birçok yabancı militanın olması dikkati çekiyor. Merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde bulunan "Soufan Group" adlı stratejik araştırma merkezi, eski İngiliz diplomat ve istihbaratçı Richard Barrett imzasıyla "Suriye'deki Yabancı Savaşçılar" adlı kapsamlı bir rapor yayınladı. Raporda, Suriye'de 3 yıldan bu yana devam eden iç savaş süresince 12 binden fazla yabancı militanın ülkeye giriş yaptığı belirtiliyor.¹⁵

2.DAİŞ ve El-Nusra arasındaki farklılıklar¹⁶

DAİŞ 2013 yılında el-Kaide'den bağımsız olarak hareket eden bir örgüt olması ile birlikte iki örgüt arasındaki bazı ideolojik farklılıklar belirgin hale gelmiştir. Bugün Suriye'de el-Kaide'yi temsilen hareket eden el-Nusra ve DAİŞ arasındaki temel farklılıklar her ne kadar 2013 yılında ortaya çıkmış gibi gözükse de ideolojik ve yöntem açısından iki örgütün ayrışması 2004 yılına kadar götürülebilir.

2.1.Yöntem farklılıkları

El Kaide bünyesinde yaşanan uyuşmazlık, 'iki yöntem veya ekol karşısında olduğumuz' cümlesiyle özetlenebilir:

a) Nusra Cephesi ve Colani (Cevlani) Ekolü: Bu ekolü; son durum değerlendirmeleri bağlamında El Kaide yöntemini yansıtan Nusra Cephesi temsil ediyor. El Kaide üzerine çalışmalarıyla tanınan uzmanlardan Dr. İyad Kuneybi, Nusra Cephesi'ni 'El Kaide içindeki yenilikçi akım' olarak niteleyerek durumu özetlemektedir.

b) Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) ve Zerkavi Ekolü: Bu ekolü temsil eden İŞİD ise Zerkavi ve onun savunduğu ideolojik yöntemin devamı niteliğini taşıyor. İŞİD, çok daha ideolojik ve şiddet yanlısı tutumuyla, El Kaide merkezinin sağında yer almaktadır.¹⁷

İŞİD'in kendi dışındaki tüm diğer unsurlardan mutlak itaat istediği ve bunu elde edemezse bu gruplarla çatışmaya girdiği gözlemlenmiştir. Bundan hareketle İŞİD'in bölgedeki etkinliğini ve kalıcılığını Irak'ta şu an ittifak halinde bulunduğu diğer Sünni-Arap unsurlar ile olan ilişkisinin belirleyeceğini söylemek mümkündür.¹⁸

DAİŞ diğer gruplarla işbirliği yapmayıp kendi dışındaki unsurlardan itaat beklerken, El-Nusra Sözcüsü Ebu Firas Suri Al Jazeera Turk'e yaptığı açıklamada Suriye'de diğer muhalif gruplarla iş birliği yapabileceklerini ifade etmiştir. Ayrıca, "İslam" Devleti kurmak isteyen el-Nusra'nın sözcüsü savaş sonrası dönemde ülkeyi yönetme hırsına sahip olmadıklarını söyleyerek ilginç iddialarda bulunmuştur.

Suriye'de Esed rejimine karşı hiçbir ayırım yapmadan tüm gruplarla işbirliği yaptıklarını belirterek, "Biz "cihadın" ilk gününden beri tüm gruplara el uzattık ve hiçbir ayırım

¹³ Acun, Neo el-Kaide..., Ss.5-6

¹⁴ İŞİD'in militan Sayısı açıklandı", TRT Haber, 11 Nisan 2016, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/isidin-militan-sayisi-aciklandi-143966.html>

¹⁵ Melih Ahıskalı, "İŞİD'in "yabancı uyruklu" militanları", Anadolu Ajansı, 11 Nisan 2016, <http://aa.com.tr/tr/dunya/isidin-yabanci-uyruklu-militanlari/147103>

¹⁶ Nusret Cephesi, el-kaide'den ayrıldığını duyurduğu tarihte bu makale tamamlanmıştı. Bundan dolayı makalede Nusret cephesi, el-kaide'den ayrı bir örgüt olarak gösterilmedi.

¹⁷ Muhammed Ebu Rumman, El-Kaide ile İŞİD Anlaşmazlığın Boyutları, Aljazeera Turk, 10 Nisan 2016, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/el-kaide-ile-isid-arasindaki-anlasmazligin-boyutlari>

¹⁸ Acun, Neo El-Kaide..., Ss. 6

yapmadan Esed'e karşı işbirliği içerisinde olduk. Suriye özgür olduğunda bu ülkeyi yönetme gibi bir hırslımız da yok" dedi. Suri Türkiye'nin talep ettiği güvenli bölge ve uçuşa yasak bölgeyle ilgili, "İlan edilecek alanda sivillerin emniyeti ve varil bombası başta olmak üzere rejimin katliamlarından korunulacak bir güvenli bölge fikrine karşı değiliz. Nusra Cephesi, tampon bölge ilan edilirse, oradaki mazlum Suriye halkının zarar görmemesi için ne gerekiyorsa yapacaktır" ifadelerini kullandı.¹⁹

Zerkavi'nin yöntemi (İŞİD'in yöntemi), ayrıntıları itibarıyla 'dini aşırılık ve katı siyasi tavırlar' üzerine oturması açısından El Kaide'nin sağ cephesine düşüyor. Zerkavi'nin eğilimi, sonraları Irak sahnesinde gelişti. Zamanla Irak'taki 20 Devrimi Tugayları ve İslam Ordusu gibi başka İslami güçler ve gruplarla çatışmaya girilmesi evresine geçti. Zerkavi'nin 2006 yılında Irak'ta öldürülmesi, yönteminin gerilemesine yol açmadı. Öncelikle Ebu Hamza Muhacir ve Ebu Ömer Bağdadi gibi yeni liderler, aynı yöntemi izlediler ve bugün Ebu Bekir Bağdadi'nin durumunda olduğu gibi Zerkavi'nin mirasına sadık kaldılar. İkincisi, Zerkavi'nin yöntemi, dünyanın dört bir yanında kendisine destekçi bulmaya başladı. Bu durum, Zerkavi'nin Irak'taki hızlı başarısını çevreleyen halkın etkisi olarak görüldü.²⁰

DAİŞ'in sistematik bir stratejinin ürünü olarak yarı-devlet yapısı, Halifelik'in ilan ve belirli bir toprak parçasını kontrol etmeyi hedefleyen yayılcı ve saldırgan politikası, DAİŞ'i diğer terör örgütlerinden büyük ölçüde ayırtmakta ve ortaya çıkardığı güvenlik riskleriyle baş etmeyi de zorlaştırmaktadır. DAİŞ, benimsemiş olduğu savaş, saldırı ve terör stratejilerinin içerdiği muğlaklıklara rağmen, son yıllardaki tercih ettiği hedefler ile bu hedeflere yönelik kullandığı sürekli değişim gösteren ve esnek olan taktikleri ile birlikte değerlendirildiğinde, yerel ölçekten bölgesel ve küresel ölçüğe birbiriyle entegre, eşzamanlı ve kademeli bir savaş ve şiddet doktrini ile hareket etmektedir.²¹

DAİŞ'in kurmayı amaçladığı devlet sadece Müslümanların yaşadığı yerleri değil, bir zamanlar Müslümanların yaşadığı İspanya ve Balkanları da içeriyor. Grubun lideri Ebubekir Bağdadi'nin Roma'yı alacaklarını belirtmesi, "Sykes-Picot'nun yıkılışı" adlı propaganda videosunda DAİŞ'in bütün sınırları yıkacağını söylemesi buna örnektir.²²

El-Kaide ve diğer İslami gruplar lokal sınırları kaldırıp bir "halifelik" sistemi "kurmak istediklerini geçtiğimiz 30 yıl boyunca defalarca dile getirmişlerdir. Örgütün (DAİŞ) bütün otantik fikirlerini el-Kaide'den alıp daha sert, uzlaşmaz ve aceleci bir bütüncül metod ile diğerlerine dayattığı söylenebilir.²³

Sosyal medya araçlarını oldukça etkili bir şekilde kullanarak Suriyeli nüfusa ve dünya genelindeki militanlara ulaşabilmesi, DAİŞ'i diğer gruplardan farklılaştıran bir unsur olmuştur.²⁴ Terör Örgütü DAİŞ yayımladığı dergiler aracılığı ile de büyük bir propaganda gerçekleştirmektedir. Dergilerinde kullanılan dile bakıldığında yaptığı eylemleri meşrulaştırmak için dini araçsallaştırdığı görülüyor. Ayrıca her ne kadar şiddet söylemlerini kullansa da dergilerinde aynı zamanda terör örgütüne katılımı artırmak için "yumuşak" bir dil kullanıldığı da görülmektedir. Aynı zaman da kendi örgütüne katılan yabancı savaşçıları kullanarak her türlü ırktan insana sahip olduğu propagandası yapıyor. Örneğin Suriye'deki diğer bir terör örgütü olan PYD ile savaştığında dergilerinde bunun Kürtlere karşı bir savaş olmadığını iddia ediyor ve şu ifadeleri kullanıyorlar: "Bu olayın doğru olmadığına İslam devletinin içerisindeki binlerce Kürt mücahidin varlığından anlamaktayız. İslam devleti bu ırka savaş açmış olsaydı bu ırktan birilerinin bu safta yer almaması gerekirdi."²⁵ Yine derginin başka yerinde

¹⁹ Yılmaz Bilgen, "Nusra Sözcüsü: İŞİD ile ittifak yapmayız", Aljazeera Turk, 11 Nisan 2016, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/nusra-sozcusu-isis-ile-ittifak-yapmayiz>

²⁰ Muhammed Ebu Rumman, İŞİD ile El-Kaide..., 10 Nisan 2016, Aljazeera Turk.

²¹ Murat Yeşiltaş, İŞİD: Terörün Jeopolitik Yönetimi, Ortadoğu Analiz, Cilt:8, Sayı:73, Mart-Nisan 2016, Ss.62 (62-64)

²² Ömer Faruk Topal, Beşşar Esed Döneminde Toplumsal Muhalefet ve İç Savaş, Mehmet Akif Okur ve Nuri Salık (Ed), Bağımsızlıktan Arap Baharı'na Suriye İç ve Dış Politika, Nobel yayınevi, Ankara, 2016, Ss. 83

²³ Abdulkadir Şen, Yüzyılın En Uzun Tiyatrosu: Tüm Yönleriyle Suriye Devrimi, Yapı-Bozum yayınları, İstanbul, 2016, Ss. 249-250

²⁴ Sinan Hatahet, Suriye'de İŞİD, ORSAM Bölgesel Gelişmeler Değerlendirmesi, No:20, Şubat 2015, Ss.9

²⁵ "İslam Devleti Kürtlerle Neden Savaşmaktadır." Al-Hayat Medya, Kostantiniye, Sayı:2, Şevval, H.1436, Ss. 18-19

kendisine katılan yabancı savaşçılar için “Yüzlerce ülkeden yüzlerce değişik ırktan insanlar burada bir arada yaşamaktadır.”²⁶ Kullanılan dile bakıldığında DAİŞ’in şiddet dilinin yanı sıra yumuşak bir dil kullanarak Örgüte katılımı artırma çabası içinde. DAİŞ Bu propaganda ile farklı ülkelerden katılım sağlanmasını arzuluyor. Selefî ideolojisine sahip olan DAİŞ, Selefiliğin etkin olduğu Suudi Arabistan’ı bile İslam ülkesi olarak görmemektedir. Pek çok İslam ülkesi liderlerini suçladığı gibi Suudi kralı’da “Tağut” olmakla itham etmektedir.²⁷

Geniş bir coğrafi bölgeyi hedefine almış jeopolitik bir yayılma anlayışı ise örgütün ana stratejisini oluşturur. Böylesi bir stratejiyi, taktiksel düzeyde eşlik eden şiddet ve saldırı pratiklerini, savaş ilanı ile hayata geçirmeye çalışan örgüt, düzensiz bir askeri savaş doktrine sahiptir. Söz konusu üç düzeyli stratejik vizyon, örgütün hayatta kalma stratejisine ve terör eylemlerinin bütün içeriğine nüfuz etmiştir.²⁸

DAİŞ’in en güçlü propaganda silahı ve yeni taraftar kazanma aracı yapı bozumuna uğrattıkları dini kavramlardır. İslam kültürü ve medeniyeti içinde yer alan, esasen asırlardan beri anlam ve kapsamları konusunda aşağı yukarı görüş birliği bulunan cihat, bey’at, el-vela ve’l-bera, hicret, tağut gibi terim ve kavramlar DAİŞ ve benzeri örgütler tarafından yeniden tanımlanmaktadır. İçleri boşaltılan ve anlam alanları yeniden çizilen bu kavramlar insanları her türlü yalan, yanlış ve tutarsız fikir ve düşünce ve eyleme sevk edebilmektedir.²⁹

2.2.İdeolojik farklılıklar

DAİŞ, El-Kaideyle benzer bir ideolojiye sahip olmasına rağmen “hilafet”in yeri ve zamanı konusundaki yaklaşımı farklıdır. Örneğin el-Nusra’nın uzun dönemli hedefi “Halifelik” kurmak olmasına rağmen, henüz vaktin uygun olmadığını ve uygun zamanın beklenmesi gerektiğine inanır, ³⁰ Nihai amacı “hilafetin” yeniden ihyası -elbette kendi yönetimlerinde- olan DAİŞ ise, bu amacı doğrultusunda cephe genişletmektedir.³¹ El-Nusra ise hem siyasal hedeflere ulaşmada hem de Müslümanların selefî düşünceyi benimsemesi konusunda tedrici bir değişimi savunmaktadır.

DAİŞ’in düşünce çizgisi (İdeolojisi), bir yönüyle tarihte ilmi Selefilik olarak bilinen, İslam’ı en sade ve otantik haliyle anlama ve yaşama çabası olarak nitelenebilecek akımdan ayrılarak şiddet ve tedhişi esas alan politik bir “Selefizm”e dönüşmüştür. Zaman zaman medya ve akademyada hareketin bir yönüyle “Neo-Haricilik” olarak vaf edilebilecek bir İslam yorumunu çağrıştırdığı iddia edilse de aslında İslam dininin ve medeniyetinin tarihinde hiçbir yeri olmayan yepyeni bir vaka ile karşı karşıya olduğumuz muhakkaktır.³²

Örgütü katılımı artıran faktörleri sayarken siyasal ve konjonktürel olaylar dışında örgütün istismar ettiği ve birer ideoloji haline getirdiği “Cihad” ve “Hilafet” gibi dini kavramların etkisini göz önünde bulundurmamak gerek. Özellikle İslam karşıtlığının yükseldiği Avrupa ülkelerinde birçok yabancı savaşçınının katılımı bu bağlamda değerlendirilmelidir.

Ulaşılan yayınlarındaki üslup ve bilgilerden hareketle örgütün dine yaklaşımındaki temel epistemolojik problem “usulsüzlük” ve “dinin araçsallaştırılması” olarak teşhis edilebilir. Usulsüzlükten maksadımız İslami ilimlerin her bir disiplini için yüzlerce yıl içinde inşa edilerek gelenek haline gelen yöntem ve esasları yok sayıp doğrudan dini metinlere yönelerek bunları bağlamından koparıldıktan sonra ideolojik birer kanun maddesine indirgemek suretiyle nevezuhur bir din anlayışı vaz etme teşebbüsleridir.³³

Ayet ve hadislerin bağlamından koparılarak ideolojik sloganlara dönüştürülmesi, temel İslami kavramların yapıbozumuna uğratarak içlerinin boşaltılması, İslami literatürde genellikle zayıf olarak

²⁶ “İD Kürtlerle Neden...”, a.g.y, Ss.18

²⁷ Bkz, Dabıq, Issue:7, H.1436, P.56

²⁸ Yeşiltaş, a.g.m, Ss. 62

²⁹ “DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu”, DİB Din İşleri Yüksek Kurulu, 2015, Ankara Ss. 19

³⁰ Elliot Friedland, Special Report The Islamic State, The Clarion Project, 10 May 2015, Ss. 13

³¹ Gürler ve Özdemir, İŞİD: Irak’ta Yerli..., Ss.61

³² “DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu”, Ss. 8

³³ “DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu”, DİB Din İşleri Yüksek Kurulu, Ss. 8

kabul edilen apokaliptik rivayetler üzerinden bir kıyamet senaryosu kurgulanarak meşruiyet arayışı, kendilerine benzemeyenleri sapkınlık ve dinden çıkmakla suçlamaları gibi tali sorunlar da bu temel epistemolojik ve metodolojik sapmanın yansımalarından ibarettir.³⁴

3.DAİŞ'in Suriye'deki Diğer Gruplar İle İlişkileri

DAİŞ 2014 ile birlikte Özgür Suriye Ordusu unsurları, İslami Cephe, Mücahitler Ordusu, El Nusra ve YPG (Halk Savunma Birlikleri-PYD'nin silahlı kanadı) ile kuzey Suriye'de bir hâkimiyet savaşına girmiştir. Bu açıdan bakıldığında IŞİD, eylemleri ile Şam yönetiminden ziyade muhalif unsurlara zarar vermekte ve orta vadede rejimin elini güçlendirmektedir.³⁵

2014'ün ilk günlerinde DAİŞ'in Halep ve Idlib kırsalındaki baskısını sürekli arttırmasına karşın, DAİŞ'e muhalif kanattan ilk doğrudan saldırılar ÖSO çizgisindeki gruplardan gelmiştir. Idlib'deki ABD destekli ÖSO komutanı olarak bilinen Cemal Maruf'un komuta ettiği Suriye Devrimciler Cephesi ve Suriye Müslüman Kardeşler hareketine yakınlığıyla bilinen Ceyş el-Mücahidin grupları bölgedeki DAİŞ mevzilerine saldırı başlatarak büyük bir çatışmanın ilk kurşununu atmış oldular. Bu süreçte IŞİD de muhalif gruplar da karşı tarafı komutanlarının katliyle suçlamaktaydı. Idlib ve Halep kırsalında çatışma hızla alevlenirken İslami Cephe (İC) DAİŞ ile sınır kasabası Azez'in hakimiyeti için çatışmalara girerek savaşa taraf haline gelmiştir. İslami Cephe unsurlarından Ahrar'u Şam grubunun çatışmayı durdurma çabaları ise sonuçsuz kalmış ve DAİŞ'in saldırıları sonucu Ahrar-u Şam da Liva'ut-Tevhid ile birlikte DAİŞ'e karşı savaşıma başlamıştır.³⁶

ÖSO'nun aksine, DAİŞ'in ana hedefi rejimi devirmek değildir; bunun yerine, ağırlıklı olarak ele geçirdiği bölgelerde gücünü pekiştirmeye öncelik vermektedir. İkincisi, DAİŞ önce kontrol altına alma-sonra genişleme stratejini benimsemiştir. Çok nadir olarak henüz ele geçirdikleri bir bölgeyi güvenlik altına almadan başka bölgelere saldırmaktadır. Hızlı genişlemesine rağmen ele geçirdiği bölgelerde tutunamayan ÖSO'nun aksine, IŞİD'in saha kontrolü kalıcıdır³⁷ DAİŞ diğer muhalif gruplar gibi el-Nusra'yı da tekfir etmektedir. Örgütün bu katı uzlaşmaz tutumu kendisi ile aynı ideolojiye sahip gruplarla da savaşmasına neden olmaktadır.

El-Kaide ile IŞİD'in kopuşunu başlatan süreçte El-Bağdadi, Zevahiri'yi "Batı'nın çizdiği sınırlara göre düşünmek ile" suçlayıp, bir devlet olarak gördüğü DAİŞ'i El-Kaide'den daha üst bir yapı olarak tanımlamış ve El-Kaideciler'i kendisine biata davet etmiştir.³⁸ Bu ayrışmanın daha geniş çapta küresel cihatçı yapıları da etkilediği ve El Kaide ve DAİŞ arasında büyük bir ayrışmayı tetiklediği anlaşılmaktadır. Özellikle sahadaki başka yapılarla işbirliği ve bir arada hareket etme noktasında Nusra Cephesi uzlaşmacı bir tavır izlemekte olup, DAİŞ'in aksine bunda bir sakınca görmemektedir. DAİŞ ise böylesi bir işbirliğine yanaşmadığı gibi, Nusra Cephesi'ni(daha geniş çapta El Kaide'yi) bu uzlaşmacı tavır sebebiyle "menhecten (yoldan) sapmakla" suçlamaktadır. Bu ayrım DAİŞ'in Nusra Cephesi'ni "tekfir etmesi"ne (dinden çıkmakla itham etmek) kadar varmış ve iki grubun birbiriyle savaşmasıyla sonuçlanmıştır.³⁹

DAİŞ muhaliflerden sonra rotasını Esed güçleri ve YPG'ye çevirerek hâkimiyet alanını genişletme yönünde yeni bir yol izlemeye başlamıştır. Suriye'de faaliyete geçtiği günden bu yana Esed güçleriyle çok az çatışmaya giren karşılığında da hava saldırısı gibi yıpratıcı saldırılara uğramayan örgüt Rakka'da son kalan Esed güçlerine ait tesisleri ele geçirerek Rakka'nın tümüne hâkim olmuştur. Deir ez Zor ve Humus'un kırsalında ise yılın ikinci yarısında Esed güçleri ile DAİŞ unsurları arasında şiddetli çatışmalar yaşanmıştır.⁴⁰

DAİŞ'in Suriye'de güçlenmesinin örgütün stratejisi ile yakından ilişkisi bulunmaktadır. Suriye'de en stratejik bölgeleri ele geçirmeye özen gösteren DAİŞ Maddi kaynakların kontrolünü garantilemiştir. Sınır kapılarını ele geçirme yönünde faaliyetlere girişen örgüt Azez şehrine ve sınır

³⁴ "DAİŞ'in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu", DİB Din İşleri Yüksek Kurulu, Ss. 8

³⁵ Gürler ve Özdemir, IŞİD: Irak'ta Yerli..., Ss. 60

³⁶ Nebi Miş ve Ömer Behram Özdemir, Suriye 2014, Ortadoğu Yıllığı 2014, Muhittin Ataman ve Kemal İnat (Ed). Açılım Kitap, İstanbul, 2015, Ss. 173 (169-194)

³⁷ Hatahet, a.g.m, Ss. 9

³⁸ Ufuk Ulutaş ve Halid Hoca, a.g.m, Ss. 21

³⁹ Ufuk Ulutaş ve Diğerleri, Sınırları Aşan Kriz Suriye, SETA Analiz, Sayı:120, Mart 2015, Ss. 32

⁴⁰ Miş ve Özdemir, a.g.m, Ss. 172

kapısına yaklaşmış, ancak Livau Tevhid ve diğer ÖSO grupları tarafından engellenmiştir.⁴¹ Muhaliflerle topyekün bir çatışma gerçekleştiğinde Irak sınırını ele geçirerek Deyruzzor'dan Haseke'ye kadar geniş bir alanda hakimiyet kurarak son derece önemli petrol yataklarını ele geçiren IŞİD diğer çoğu gruba karşı maddi üstünlük elde etmiştir. Savaş dolayısıyla halkın maddi zorluklarla karşı karşıya kalan halkın para kaynaklarını elinde bulunduran gruba desteği artmıştır.⁴²

DAİŞ, Suriye'de kontrol ettiği alanlarda petrol rafinerilerinin güvenliğini sağlamakta, su ve elektrikle ilgili altyapı tesislerini kontrol etmekte ve günlük petrol satışlarından yaklaşık olarak 1.5 milyon dolar gelir elde ettiği söylenmektedir. Örgütün finansal kaynaklarının bu denli güçlü ve sürdürülebilir bir zemine dayanması, örgütün hâkimiyetinde olmayan Suriye toprakları üzerinde dolaylı bir hegemonya tesis etmesine yol açmıştır.⁴³

Savaşta konvansiyonel silahlar düşünüldüğünde, 'su' akla gelen ilk silah değildir. DAİŞ, suyu ve su altyapısını kullanarak insanları boyun eğmeye ve muhalif güçleri devre dışı kalmaya mecbur bırakarak bu gerçeği tamamıyla değiştirmektedir. DAİŞ, özellikle kurak bölgelerde, su kaynaklarını kontrol edenin hem şehirleri hem de kırsalı kontrol edebileceğini idrak etmiştir.⁴⁴

DAİŞ'in Suriye'de güçlenmesinin bir diğer nedeniyse hiyerarşik bütünlüğe sahip olan örgütün karşısında duran Özgür Suriye Ordusu'nun birimlerinin ve muhalif güçlerin dağınık ve organize olamamasıdır. Bu dağınıklık hem DAİŞ'e karşı organize olmalarını engellemiş hem de kontrolleri altındaki bölgelerde DAİŞ'e oranla düzen ve disiplinin daha az olması nedeniyle halkın teveccühünü değiştirmiştir. Bir süre Esed rejimine saldırmayan DAİŞ yaklaşık 1 yıl süren bu süreç içerisinde hem Irak'tan getirdiği yeni silahlarla Suriye'deki gücünü tahkim etmiş hem de rejimin de kendisine saldırmamasını sağlayarak güçlenmiştir.⁴⁵

DAİŞ jeopolitik mücadeleyi radikal bir düşmanlık ekseninde kurarak müzakereyi dışarda tutar ve böylece, Arap devrimlerini isyankâr bir güzergâha yöneltir. Bu anlamda, şiddeti bir savaş enstrümanı olarak, politikanın devamı şeklinde kurgulamak yerine, şiddeti 'tamamen yok etmek' için kullanmayı tercih etmektedir. Keyfiyete dayanan şiddet, bu nedenle DAİŞ'in eylem stratejisini özünü oluşturmaktadır. Ortadoğu jeopolitiğinin yeniliğini de oluşturan, büyük ölçüde bu, şiddetin keyfiliği meselesidir.⁴⁶ DAİŞ'in Suriye'de güçlenmesiyle beraber Suriye'ye dışardan müdahale eden ülke sayısı da arttı. Amerika'nın öncülüğünde IŞİD'de karşı birçok ülkenin katıldığı koalisyon kuruldu. Irak ve Suriye'de geniş alanlarda hâkimiyet kuran DAİŞ'le mücadele çerçevesinde oluşturulan koalisyona birçok ülke farklı şekillerde destek veriyor. Bazı ülkeler düzenlenen askeri operasyonlarda aktif olarak yer alırken, birçok ülke de insani yardım kısmında yer alıyor.⁴⁷ ABD, 8 Ağustos 2014'ten beri DAİŞ'e karşı yapılan operasyonlara toplamda 6.4 milyar dolar harcadı. Günlük operasyon maliyeti ortalama 11.5 milyon dolara denk geliyor.⁴⁸

DAİŞ'le mücadele stratejisinin ağırlığını Irak oluştursa da ABD'nin yaptığı hava saldırıları özellikle Suriye'nin kuzeyindeki askeri ve siyasi dengeyi değiştirmiş görünüyor. Zira ülkenin kuzeyinde Ayn El-Arab (Kobani) ve Tel Abyad örneklerinde olduğu gibi hava saldırılarıyla birlikte yerel grupların DAİŞ'e karşı üstünlük sağladığı ortada. Ancak Deyrezor, Humus ve Halep kırsalında DAİŞ'in muhalifler ve rejime karşı avantaj ve kazanımlar sağladığını söylemek mümkün.⁴⁹

⁴¹Abdulkadir Şen, a.g.m, Ss. 244

⁴² Şen, a.g.k, Ss. 244

⁴³ Merve Çalhan, IŞİD'in Örgütlenme Sürecinin Analizi, Ortadoğu Analiz, Cilt:8, Sayı:72, Ocak-Şubat 2016, Ss. 52

⁴⁴ Mattie Lanz, IŞİD ve Bir Baskı Aracı Olarak Su, Ortadoğu Analiz, Cilt:7, Sayı:66, Ocak-Şubat 2015, Ss. 70 (70-71)

⁴⁵ Abdulkadir Şen, Suriye Askeri Muhalefeti, ORSAM, Rapor No: 202, Ankara, Ekim 2015, Ss. 87

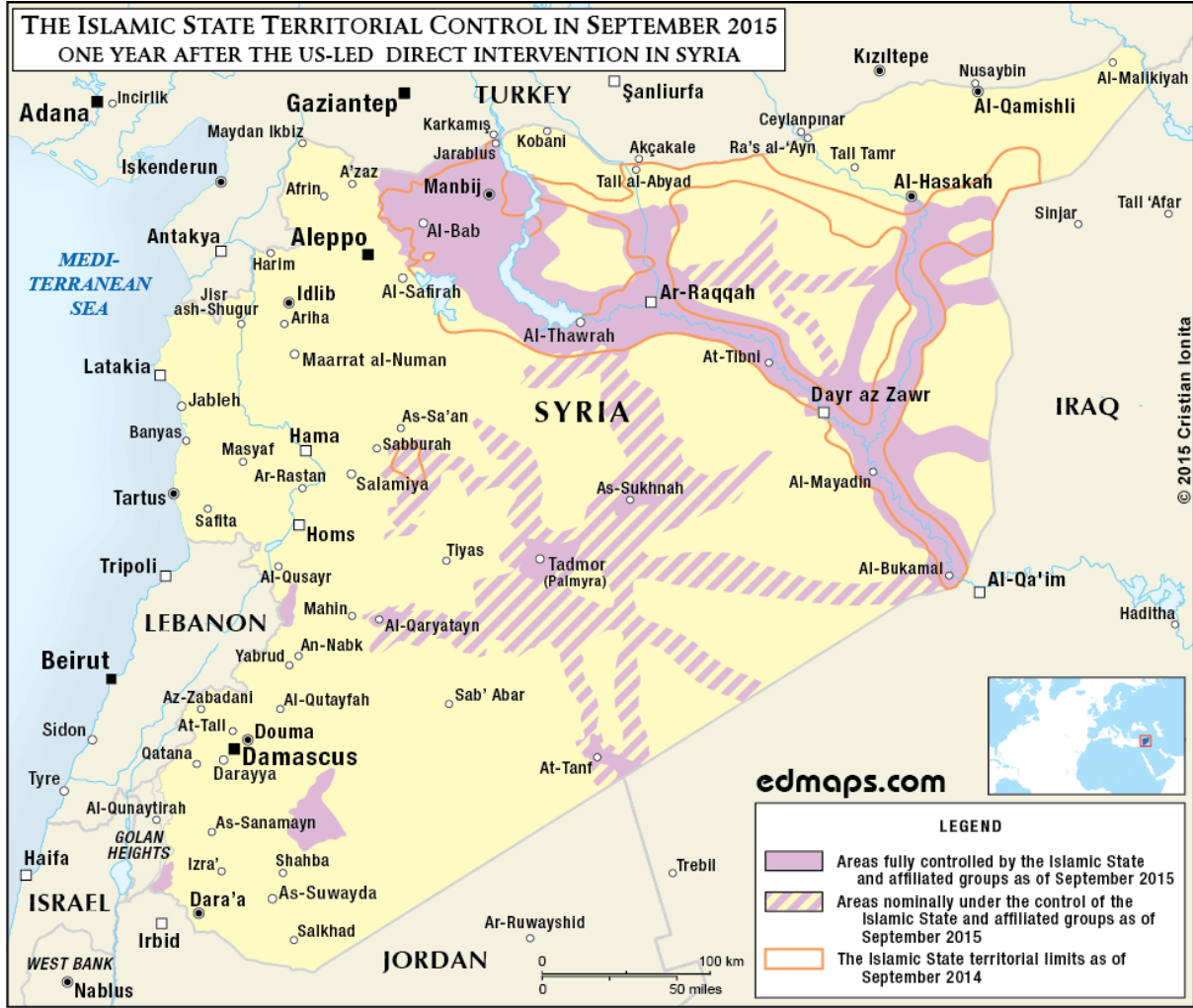
⁴⁶ Murat Yeşiltaş, Eski Coğrafya Yeni Bölge: Ortadoğu'da İsyân ve Devrimin Jeopolitiği, Ortadoğu Analiz, Cilt:8, Sayı:72, Ocak-Şubat 2016, Ss.13 (11-13)

⁴⁷ "IŞİD'de karşı koalisyon", Aljazeera Turk, 16 Nisan 2016, <http://www.aljazeera.com.tr/interaktif/iside-karsi-koalisyon>

⁴⁸ Kathleen J. McInnis, Coalition Contributions to Countering the Islamic State, CRS Report, 13 Nisan 2016,

⁴⁹ Bilgay Duman, IŞİD'le mücadelenin bir yılı, Aljazeera Turk, 16 Nisan 2016

Resim 1: Eylül 2015 itibariyle DAİŞ'in Kontrol ettiği Bölgeler

Kaynak: edmaps.com, "The Islamic State Territorial Control in September 2015"

2016 Mart ayında meydana gelen çatışmalarda sonra DAİŞ bazı bölgelerin kontrolünü kaybetti. Haritada DAİŞ'in kontrolünde gösterilen Palmira(Palmyra), Rusyan'ın Hava saldırıları ve Rejim güçleri ile yaşanan çatışmalar neticesinde DAİŞ'in kontrolünden çıkmış ve Rejim güçleri kontrolüne girmiştir.⁵⁰ Ayrıca Haziran ayında ABD öncülüğündeki Koalisyonun Hava desteğini alan Demokratik Suriye Güçleri ve Muhalifler Menbic bölgesinde DAİŞ ile çatışmalara girmiştir ve bu çatışmalar halen devam etmektedir.⁵¹

Hava saldırılarının yanı sıra yerel güçlerle işbirliğini içeren DAİŞ'le mücadele stratejisinde Suriye'de yerel müttefik açısından bir zayıflık söz konusu. DAİŞ'in kontrol sağladığı bölgelerde birkaç farklı aktör var. Bu aktörlerden ilk akla gelen Özgür Suriye Ordusu (ÖSO). Ancak ÖSO, ilk kurulduğu dönemden bu yana oldukça zayıflamış ve taban kaybetmiş durumda. Bu nedenle ÖSO kapasite açısından ABD'nin önceliklerine cevap verebilecek pozisyonda değil.⁵²

DAİŞ'e karşı yerel müttefik olarak değerlendirilebilecek bir diğer aktör de Ahrar'u Şam, İslam Cephesi, Şam Cephesi, Nusra gibi İslami gruplar. Bunlar bir araya gelerek Fetih Ordusu adı altında birlikte hareket etseler de her grubun etkin olduğu farklı bir alan var. Bu grupların DAİŞ'e karşı bir denge unsuru olmaları mümkün olsa da, bu seçenek ABD açısından ideolojik olarak ihtimal dışı

⁵⁰ "Palmira IŞİD'den alındı", Aljazeera Turk, 7 Temmuz 2016, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/palmira-isidden-alindi>

⁵¹ "Suriye'de Menbic operasyonu başladı", Hürriyet Gazetesi, 7 Temmuz 2016, <http://www.hurriyet.com.tr/suriyede-menbic-operasyonu-basladi-40111761>

⁵² Duman, IŞİD'le mücadele..., 16 Nisan 2016

addediliyor. Zira İslami gruplar ABD tarafından radikal olarak kabul ediliyor ve sistem dışı tutuluyor.⁵³ ÖSO'nun yeterince etkin olamaması ve ABD'nin İslami gruplara soğuk bakması ABD'yi alternatif çözüm arayışlarına yöneltti. Bu doğrultuda ABD, PKK'nın Suriye kolu olan PYD ile işbirliğine giderek bu sorunu halletmeye çalışmaktadır.

ABD'nin Ankara Büyükelçisi John Bass'ın "ABD, PYD'ye silah vermiyor" açıklamasından 24 saat bile geçmeden Amerikan ordusuna ait helikopterlerin Suriye'nin Haseke kenti yakınlarındaki bir üsse çok sayıda silah taşıdığı ileri sürüldü. Bu kargolar PKK'nın Suriye uzantısı PYD güçlerine aitti. ABD, DAİŞ'in karargâh olarak kullandığı Rakka kentine hava saldırılarını artırabilmek için Haseke yakınlarındaki terk edilmiş bir havaalanını ekim ayında üs haline getirmek için çalışma başlatmıştı. Rümeylan Üssü şimdilik sadece helikopter inişleri için uygun durumda.⁵⁴

DAİŞ'e karşı koalisyon operasyonları devam ederken diğer taraftan, İslami gruplarında her ne kadar Batı tarafından desteklenmese de DAİŞ'e karşı mücadele ettiği biliniyor. Buna rağmen DAİŞ hala Suriye'de oldukça etkin bir aktör konumundadır. Kısa vadede bu etkinliğini yitirmesi zayıf bir ihtimal olduğunu söyleyebiliriz. İlerleyen dönemlerde hem yerel aktörlere hem de uluslararası topluma meydan okuyan terör örgütü DAİŞ'in ne kadar direnebileceği merak konusudur.

SONUÇ

Irak orjinli olan DAİŞ Suriye'de iç savaşın derinleşmesiyle beraber kendisine istediği ortamı bulmuştur. Irak'ta el-Kaide'ye bağlı Irak İslam Devleti olarak savaşmış İç savaşın başlamasıyla beraber Suriye'ye geçerek el-Kaide'den ayrılmıştır. Bazı araştırmacılar, 2004 Yılından itibaren el-Kaide'nin süreç içerisinde yöntem olarak iki ekole ayrıldığını belirtmişlerdir. Şiddeti bir yöntem olarak kullanan DAİŞ, Zerkavi ekolünün bir devamı olarak görülmektedir.

Yapay sınırlara ve heterojen bir yapıya sahip olan Ortadoğu'da yöneten (İktidar) ve yönetilenler(Halk) arasındaki sorunlar ve Konjonktürel olaylar neticesinde bu sorunların iç savaşa dönüştüğü ülkelerde bu tarz örgütlerin (Zerkavi ekolü) ortaya çıkması olağan gözükmemektedir. Özellikle mezhepsel dinamiklerin etkin olduğu Suriye'de iç savaşın uzaması ve bunun bir sonucu olarak birçok farklı yapı da aktörün ortaya çıkması DAİŞ'i güçlendiren en önemli faktör olarak görülebilir.

Rejime ve ona destek veren İran askerleri, Hizbullah ve Şii milislerin Suriye'de gerçekleştirdiği katliamlar, bu katliamların halkta oluşturduğu korku, ayrıca Batı devletlerinde ve toplumlarında artan İslam düşmanlığı, DAİŞ'e eleman ihtiyacı konusunda bir sıkıntı yaşatmamaktadır.

DAİŞ hem yapı olarak hem de izlediği yöntem açısından tarihin en ilginç terör gruplarından biri olarak görülebilir. Zira Suriye'de hem muhaliflere hem de rejime kısacası kendisine biat etmeyen her gruba karşı savaşı bir yöntem olarak benimsemiştir. PYD, Rejim, Özgür Suriye Ordusu ve İslami gruplar dâhil her kesim ile çatışmalar yaşamıştır. ABD'nin öncülüğünde DAİŞ ile mücadele etmek için oluşturulan koalisyonun hava desteğini alan grupların ve diğer grupların DAİŞ ile mücadelede başarılı olduklarını söylemek güçtür. Zira muhalif gruplar bir bütünlük içinde hareket edememektedir. DAİŞ'e karşı mücadelede tam anlamıyla başarıya ulaşılamamasının başka nedenleri de mevcuttur.

ABD'nin İslami eğilimli gruplara karşı olumsuz tavır alması ve bunun bir sonucu olarak DAİŞ ile mücadele eden Ahraru'sham gibi İslami gruplara destek verilmemesi, hava saldırılarında el-Nusra'nın hedef alınması önemli nedenler arasında gösterilebilir. Ayrıca Özgür Suriye Ordusu'nun hem rejim hem de DAİŞ karşı iki cepheli savaşı yürütecek potansiyele sahip olamaması da DAİŞ ile mücadeleyi zaafa uğratmaktadır. Muhalif grupların içinde bulunduğu bu dağınık yapı ABD'yi DAİŞ ile mücadelede de PKK'nın Suriye kolu olan PYD ile işbirliği yapmaya itmiştir. Bu durum yıllardır PKK terörüyle uğraşan Türkiye'yi rahatsız etmektedir. ABD'nin İslami grupları desteklememesi ve Türkiye'nin, PKK ile olan ilişkisi sebebiyle ABD'nin PYD'ye olan desteğine karşı çıkması DAİŞ ile mücadele eden ülkelerin de bir bütünlük içerisinde hareket etmediklerini göstermektedir.

Suriye İç savaşını yerel bir iç savaştan bölgesel ve küresel aktörlerin müdahale ettiği bir savaşa çeviren birçok sebep mevcuttur. Bu sebeplerden en önemlilerinde biri de DAİŞ'in izlediği yöntemdir.

⁵³ Duman, IŞİD'le mücadele..., 16 Nisan 2016

⁵⁴ Selen Temizer ve Mohamad Misto, ABD, PYD'ye askeri yardımını sürdürüyor, 16 Nisan 2016, <http://aa.com.tr/tr/dunya/abd-pydye-askeri-yardimini-surduruyor/551481>

Zira DAİŞ sadece Suriyeli gruplar için değil hem bölgesel güçler hem de Küresel aktörler için büyük bir tehlike olarak görülüyor. Bu açıdan bakıldığında Suriye'de devam eden iç savaşta ülkelerin Suriye politikasının şekillenmesine etki eden en önemli faktörlerden biri DAİŞ olmuştur. Örgütün, Ankara, Paris gibi şehirlerde gerçekleştirdiği terör saldırılarıyla küresel terör tehlikesinin boyutunu bir kez daha ortaya koymuştur. Bu durum Özellikle batılı ülkelerin DAİŞ'i bahane ederek Esed rejimine karşı pasif bir tutum sergilemesine neden olduğu söylenebilir. Hali hazırda DAİŞ'in varlığı en çok Esed rejimine yaramıştır. Aynı şekilde Esed rejiminin devam etmesi, DAİŞ'i kuvvetlendirmiştir.

DAİŞ'in Suriye iç savaşındaki rollerinden biride bir meşrulaştırma aracı olarak kullanılmasıdır. Rusya, gücü azalan Suriye rejimi destek için Suriye'de operasyonlarda bulunurken müdahalenin DAİŞ'e yönelik olduğunu ifade edip büyük oranda muhalifleri hedef almıştır. Burada DAİŞ müdahale için bir meşrulaştırma aracı olarak kullanılmıştır.

DAİŞ gibi şiddeti bir yöntem olarak benimseyen örgütlerin kaos ve iç çatışmanın olduğu yerlerde etkinliklerini artırdığı gözlemlenmektedir. Burada DAİŞ'in yok edilmesi için şu soruların cevap bulunması gerekiyor. Suriye iç savaşı daha ne kadar sürecek? Savaş bittikten sonra yerel aktörler arasında DAİŞ'e karşı bir bütünlük içerisinde mücadele edilebilecek mi? Bölgesel ve Küresel güçler Suriye'de DAİŞ ile mücadeleye ne kadar ve ne oranda destek verecek? Tüm bu sorunların cevapları netliğe kavuştuğunda DAİŞ'in geleceği de belirginleşecektir.

KAYNAKÇA

“DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu”, DİB Din İşleri Yüksek Kurulu, 2015, Ankara

“İslam Devleti Kürtlerle Neden Savaşmaktadır.” Al-Hayat Medya, Kostantiniye, Sayı:2, Şevval, H.1436
Aaron Y. Zelin (2014), “The War between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement”, The Washington Institute for Near East Policy

Acun, Can (2014), “Neo el-Kaide: Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD)”, SETA Perspektif, Sayı:53
Çalhan, Merve (2016), “İŞİD’in Örgütlenme Sürecinin Analizi”, Ortadoğu Analiz, Cilt:8, Sayı:72, ss. 50-52

el-Hac, Abdurrahman (2016), “Suriye’de Selefilik ve Selefiler”, Beşir Musa Nafi ve Diğerleri (Ed). Arap Dünyasında Selefilik ve Selefi Hareketler, Çev: Nurullah Çakmaktaş, Yarın Yayınları, İstanbul, ss. 117-139

Friedland, Elliot (2015), “Special Report The İslamic State”, The Clarion Project

Gürler, Recep Tayyip ve Özdemir, Ömer Behram (2014), “El-Kaide’den Post-Kaide’ye Dönüşüm: İŞİD”, Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, ss 113-155

Gürler, Recep Tayyip ve Özdemir, Ömer Behram (2014), “İŞİD: Irak’ta Yerli Suriye’de Yabancı”, Ortadoğu Analiz, Cilt: 6, Sayı: 63, ss. 58-61

Hatahet, Sinan (2015), Suriye’de İŞİD, ORSAM Bölgesel Gelişmeler Değerlendirmesi, No:20

J. McInnis, Kathleen (2016), Coalition Contributions to Countering the Islamic State, CRS Report

Lanz, Mattie (2015), “İŞİD ve Bir Baskı Aracı Olarak Su”, Ortadoğu Analiz, Cilt:7, Sayı:66, ss 70-71

Miş, Nebi ve Özdemir, Ömer Behram(2015), “Suriye 2014”, Ortadoğu Yıllığı 2014, Muhittin Ataman ve Kemal İnat (Ed). Açılım Kitap, İstanbul, ss 169-194

Orhan, Oytun (2014), “Suriye İç Savaşı ve Ortadoğu’da Güvenlik”, Ortadoğu Analiz, Cilt:6, Sayı:63, ss. 36-39

Plebani, Andrea (2014), “The unfolding legacy of al-Qa’ida in Iraq: from al-Zarqawi to the new Islamic Caliphate, New (and old) patterns of jihadism: al-Qa’ida, the Islamic State and beyond”, Andrea Plebani (ed), Istituto per gli Studi di Politica Internazionale (ISPI), Milan, ss. 3-26

S. Hashim, Ahmed (2014), “From Al-Qaida Affiliate to The Rise Of The Islamic Caliphate: The Evolution Of The Islamic State Of Iraq And Syria (ISIS)”, RSIS Nanyang Technological University
Şen, Abdulkadir (2015), “Suriye Askeri Muhalefeti”, ORSAM, Rapor No: 202, Ankara.

Şen, Abdulkadir (2016), “Yüzyılın En Uzun Tiyatrosu: Tüm Yönleriyle Suriye Devrimi”, Yapı-Bozum yayınları, İstanbul

Topal, Ömer Faruk (2016), “Beşşar Esed Döneminde Toplumsal Muhalefet ve İç Savaş”, Mehmet Akif Okur ve Nuri Salık (Ed), Bağımsızlıktan Arap Baharı’na Suriye İç ve Dış Politika, Nobel yayınevi, Ankara, ss. 67-98

Ulutaş, Ufuk ve Diğerleri (2015), “Sınırları Aşan Kriz Suriye”, SETA Analiz, Sayı:120.

Ulutaş, Ufuk ve Hoca, Halid (2014), “Suriye Devrim mi? Bölünme mi?”, SETA Analiz, Sayı:95, ss.19
Yeşiltaş, Murat (2016), “Eski Coğrafya Yeni Bölge: Ortadoğu’da İsyân ve Devrimin Jeopolitiği”, Ortadoğu Analiz, Cilt:8, Sayı:72, Ss. 11-13

Yeşiltaş, Murat (2016), "İŞİD: Terörün Jeopolitik Yönetimi", Ortadoğu Analiz, Cilt:8, Sayı:73, ss. 62-64

İnternet Kaynakları

"İŞİD'de karşı koalisyon", Aljazeera Turk, <http://www.aljazeera.com.tr/interaktif/iside-karsi-koalisyon>, 17 Ekim 2014

"İŞİD'in militan Sayısı açıklandı", TRT Haber, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/isidin-militan-sayisi-aciklandi-143966.html>, 12 Eylül 2014

Bilgay Duman, "İŞİD'le mücadelenin bir yılı", Aljazeera Turk, 11 Ağustos 2015

Melih Ahıskalı, "İŞİD'in "yabancı uyruklu" militanları", Anadolu Ajansı, <http://aa.com.tr/tr/dunya/isidin-yabanci-uyruklu-militanlari/147103>, 29 Haziran 2014

Muhammed Ebu Rumman, "El-Kaide ile İŞİD Anlaşmazlığın Boyutları", Aljazeera Turk, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/el-kaide-ile-isid-arasindaki-anlasmazligin-boyutlari>, 2 Haziran 2014

Selen Temizer ve Mohamad Misto, "ABD, PYD'ye askeri yardımını sürdürüyor", <http://aa.com.tr/tr/dunya/abd-pydye-askeri-yardimini-surduruyor/551481>, 8 Nisan 2016

Yılmaz Bilgen, "Nusra Sözcüsü: İŞİD ile ittifak yapmayız", Aljazeera Turk, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/nusra-sozcusu-isid-ile-ittifak-yapmayiz>, 23 Ekim 2014

"Palmira İŞİD'den alındı", Aljazeera Turk, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/palmira-isidden-alindi>, 27 Mart 2016

"Suriye'de Menbic operasyonu başladı", Hürriyet Gazetesi, <http://www.hurriyet.com.tr/suriyede-menbic-operasyonu-basladi-40111761>, , 1 Haziran 2016

